

U KA'B' U' ITZ'IB'A B'EN U PABLO XE' Q'U NIMAN TETZ U JESUUS TU CORINTO

Yol ti' u u' tza'

Aatz u u' tza', anko'xh tz'ib'an u Pablo. Ye' tek' ootzajib'e til atichka aas itz'ib'at a'. Nitalche' tu Eefeso atichka. Utz itz'ib'a tixo'l q'u ya'b' 55 — 56 m.t.J. Tu yolb'al griego paj itz'ib'ava.

Aatz q'u kam itz'ib'a u Pablo tu u b'axa tu', aya' u B'axa U' Tu Corinto, ye'kan niyol k'asu'l tu u u' tza'. Ech kamal ok q'u kam tu jik niyolonka va'l nichpaalku q'u niman tetz u Jesusu tu u tiempo tzi'. Ech paarten tek ti' itz'ib'av u ka'b' u' tza'. Loq' nitalche' aas tz'ejxinaj va't u' taq' b'en u Pablo tzixe', tixo'l u b'axa tuch' u ka'b'.

Nital tu u b'axa tu' tu u 16.5 aas si'ch'eniql'ila q'u niman tetz u Jesusu tu Corinto. Ech kamal b'en tib'axa utz, kamal b'en tika'paj. Tan aatz tek nital tu u ka'b' tu' tza', tu u 12.14 tuch' tu u 13.1, saopon titoxpaj nitale'. Pek nimna'l aas tiira ye't i'an te q'u kam tila tab'i aas b'en tu Corinto tika'paj. Echa' nital tu u 2.1-4. Jik til tuch' ivatz aas tiira yit' b'a'n koj unjolol q'u kam nichtuch xo'l q'u niman tetz u Jesusu latzi'. Tan nichtekichok tok unjot q'esala tixo'l. Ech nichtekteesal iq'ii taq'o. Utz nichtekika'tziin q'u aanima ti' k'uxh aal a' oksan ti' inimal u Jesusu.

A' u jatxb'al tib' q'u yol tu u u' tza'.

- 1) 1.1-11 Nitaq' b'en chajlichil utz, nik'ama Tiohx.
- 2) 1.12—7.16 Nitzaq'b'u u Pablo tu q'u eesan tetz iq'ii.
- 3) 8.1—9.15 Niyolon ti' u kutxu, u lochb'al tetz q'u niman tetz u Jesusu tu Jerusalem.
- 4) 10.1—13.10 Nipajiyolon tere'n ti' q'u'l nieesan iq'ii.
- 5) 13.11-14 Ech vitzojpu q'u yol tu u u' tza'.

U KA'B' U' ITZ'IB'A B'EN U PABLO XE' Q'U NIMAN TETZ U JESUUS TU CORINTO

**Ichajlichil q'u niman tetz u Jesuus
tu Corinto**

1 1 Nunq'ilab'enex, in Pablo, ichaj u Jesucristo titxumb'al u Tiohx. A' unmol u niman tetz u Jesuus Timoteo nunq'ilab'enex, kajay ex, ex niman tetz u Tiohx atilex tu u tenam Corinto, tuch' ex niman tetz u Tiohx atilex tikuenta Acaya. **2** Taq' koj ku' vi-b'a'nil u Tiohx texo'l, u kuTat tu Amlika, tuch' u kuB'aal Jesucristo. Utz a' koj oksan u paas tetaanima.

3 Oksataj iq'ii u Tiohx, aya' viTat u kuB'aal Jesucristo tan, txumul vatz utz, aq'ol nimal k'u'l b'enamen. **4** Nitaq' nimal kuk'u'l tu kajay q'u tza'l nipaalk'o'. Ech aatz o', sa'tekkumoxb'e utz, saqaq' nimal ik'u'l q'u'l nipaal tu tza'l majte, kam echa' ni'an u Tiohx qe. **5** Tan k'uxh kaana kupaal tu q'u tza'l ti' u Cristo, kaana imoxb'et'o' majte. Utz kaana taq'tu nimal kuk'u'l u Tiohx tiqaq'al u Cristo. **6** Ech k'uxh kaana kupaal tu tza'l. A' kusa' etootzajit u chitpichil tu paav utz, ti' qaq'tu nimal ek'u'l majte. Utz k'uxh nitaq' nimal

kuk'u'l u Tiohx, ti' atzi' aas saveet qaq'tu nimal ek'u'l majte aas lapaalex tu q'u tza'l. Ech sa'atin examlil utz, seq'i' q'u tza'l q'u'l nipaalk'o' majte. **7** Tan tiira nikunima aas tii etatin tu va'l nikunima k'uxh nepaal tu tza'l. Utz qootzajle aas ela nikupaal tu tza'l setuch', pek niqal sete aas ela taq'ax nimal kuk'u'l si'an u Tiohx majte.

8 Unchee' echen setootzaji hermanos, kam q'u tza'l paalk'o' tikuenta Aasia.^a Tan nojchit tiira tilayol va'l paalk'o'. Ye'kan saku-tx'ak b'a qala. Nichtere'nkoj-qitz'a oj saitz'e'o'. **9** Kamchil texh nichkuch'ia nichkunache'. Loq' aatz u kam tzi', a' toke' aas ye'k sak'uje' je' kuk'u'l qi'. Pek ta'xh sak'uje'k kuk'u'l ti' u Tiohx va'l niq'aavitz'pixsan q'u kamnaj. **10** Anchitu'. U Tiohx vetlochono'; vetteesa'o' vatz u kamchil. Utz ta'n ko'n koj, pek sa'tere'nikolo' tu q'u xo'eb'alla tza'l majte. Sateesa'o' vatz u kamchil. **11** Pek lochtajo'; q'ilataj sik'letaj Tiohx qi'. Tan nik'uje' kuk'u'l seti'. Ech sib'al lo'oksan iq'ii u Tiohx aas latab'i kam q'u tza'l nikolvo' u Tiohx,

^a **1.8** Aatz u "Aasia" nital tza', aya' u Turquía cheel.

tiq'aq'al veq'ilat esik'let Tiohx qi'.

U taltu u Pablo kantu' ye't b'en tu Corinto

12 Atil ma'l kam nitxuq'txunano' utz, aya' va'l tu kunachb'al atilka aas ye'k t'e'sil sukuk'atza. Tan vatzsaj ko'xh yolil niqalvu vinujul tu u vatz amlika tx'ava' tza'. Utz tuch' chit qaanima niqale'. Yit' mamaj txumb'al koj tetz aanima tu u vatz amlika tx'ava' tza' nikub'anb'e ti'. Pek tiq'aq'al vib'a'n'il u Tiohx. Utz ech nikuk'uch texo'l majte. **13** Aatz q'u kam nuntz'ib'a talax sete tu u u' tza', jikom utz, inujul. Paat se-tootzaji. Yit' ka'l koj tel unyol. Ech b'a'n a' paal koj etxumb'al tuul. **14** Tan etootzaj nal b'iil cheel atzi', kam ti' netoksav kuq'ii. Utz sa'xhtxuq'txunex aas setootzaji tere'n kam u kutxumb'al. Utz sa'xhtxuq'txuno' seti' majte aas laq'aavu'l u kuB'aal Jesucristo tan, ex k'uchb'al ti' u qaq'on.

15-16 Unchee' a' va'l nich-vitz'a k'uxh vetunb'an ti' aas ka'pajul so'oponin tzexe' ti' etxuq'txunsale' nivale'. Tan sa-paalunq'ila'ex b'axa aas se'enin tikuenta Macedoonia. Utz ech sa'pajpaalin tzexe' aas laq'aavin unvala. Ech ex tek lu'lchajpun-ka'in aas le'enin tikuenta Judea.

Utz seloch'in ti' kam vetz lunsavs. **17** Utz k'uxh ech va'l vetunb'ana tzi', etitz'achi aas ooje'l ko'xh vetchee sunk'u'l. Utz ye'k ko'nkoxh talche' vetchee tuntxumb'al va'l nunk'aj ti' tzi'. Tan oj echi, b'a'n si'ane' xamtel saka'tziiunin ti' utz, savale': —Kamal sa'i oj ye'ka.— Chajkoj-in.^b **18** Tan aatz u Tiohx, nojchit nitzojpi q'ul iyol. Utz a' niqiq'o tetz. Ech aatz u kuyol sete majte tan: —Kamal sai' oj ye'ka.— Chajkojo'. **19** Tan yit' ka'-tziunnaj koj viK'aol u Tiohx. Aya' u Jesucristo va'l paxsamal talax sete tu u Silvano tuch' in utz, tuch' u Timoteo.^c —Kamal sa'i oj ye'ka.— Chi koj iyolone'. Pek ta'xhtzii: —Sa'i.— Chia. **20** Utz nojchit sataq' kajay q'u kam u Tiohx qe va'l alel taq'o. Nojchit “sa'i” sataq'e'. Utz “a'i”’. Echa' va'l niqal sete. Tan tokeb'al iq'ii u Tiohx. **21** Tan u Tiohx va'l ni'an itxumb'al qi', o' niman tetz, aas ela tii atilo' k'atz u Cristo. Utz a' va'l txaonnaj qetz k'atza. **22** Utz oknaj ma'l echlal tu qaanima taq'o. Aya' viTioxhla Espiiritu va'l taq'lu qe. A' u xheenya niyolonka aas nojchit sataq' qe kam tere'n va'l ala'tzi'imal qe taq'o.

23 Utz nojchit tootzaj u Tiohx va'l nival sete tza' aas k'uxh ye'saj vopon tzexe' tu Corinto tan, evatz nuntxume'. Yu'nsa' aas yaaom

^b **1.17-18** Aatz u Pablo, b'enchimal ijunal ko'xh niyolon tilone' utz, b'enchimal kalab' ixaan tilone'. Pek ech chit ni'ane'.

^c **1.19** Aatz u b'ii “Silvano”, b'ii tu yolb'al latiin. Anko'xhtu' a' u b'ii “Silas”. Choktaj Q'u B'a'nla Chaj Kam B'anel (Hechos) 15.22.

vopone'. **24** Loq' yit' ti' koj aas ta'xh txumel qaq'o sapaal qetz utz, o' eq'esala ti' vik'uje' ik'u'l ti' u Tiohx. Ye'ka. Pek aal a' niqitz'a kani'ch etxuq'txun k'atz u Tiohx sakub'ane'. Tan tiq'aq'al ko'n vik'uje' ek'u'l ti' u Tiohx k'uxh tii txaklelex k'atza.

2 **1** Ech ti' vetvitz'a aas ye'k so'oponin tzexe' cheel tan, yu'nsa' se'nuntxumunsa'ex tu u vopone'. **2** Tan oj se'nuntxumunsa'ex, ¿ab'il tek latxuq'txunsanin? Tan aal ex q'u'l nitxuq'txunsanin. Ech kam tek saelka oj ma't ko'xh untxumunsa't'ex. **3** Pek a' unsa' ye'k satxumunin aas atilin texo'l. Ech untz'ib'a b'en u u' tzexe' tan, a' unsa' ma't etoksat etib' tu jik ti' q'u ye'xtxoj neb'ane' aas so'oponin.^d Ech ye'k satxumunin tu vetatin vatz Tiohx. Pek setxuq'txunsa'in. Tan oj satxuq'txunin, satxuq'txunex sunk'atza majte. **4** Tan aatz untz'ib'at b'en u u' tzexe', techalich tela' tok vaanima seti'. Oknajich'ins il utz, kaanaich voq' vatz Tiohx seti'. Loq' etitz'achi aas vet sunk'u'l unk'axb'ixsab'enex tu yol tu u'. Pek a' unsa' sapaal etxumb'al tuul aas k'uxh unb'an ech tzi' tan, tiira tii'in seti'.

**Vikuyax q'u aanima
q'u'l ye'xtxoj ni'ane'**

5 Unchee' setab'i tan, yit' in ko'nkoxh vetitxumunsa'in u

b'anol tetz ye'xtxoj texo'l. Pek nojchit ant ex majte kajay ex. **6** Utz chuspia kamech u toksal tu jik veteb'ana. **7** Kuytaj teku'en utz, moxb'etaj. Tan b'a'n si'ane' aas latekpaal ivi' itxumune'. **8** B'antaj b'a'nil. Tiira k'uchtaj aas nojchit tii'ex ti'. **9** K'uxh vetuntz'ib'a b'en u u' tzexe' tan, a' unsa' savile' aas nojchixh senima kajay q'u chusb'al nival sete majte. **10** Tan ab'il va'l nekuye', nunkuy majte. Utz oj nunkuye', seti' ko'n nunb'anva. Ti' u Cristo nunb'anva. **11** Kukuytaj. Ech yit' sa'kojchee tokeb'al u tx'i'li'inaj taq'o. Tan ye' koj qootzaj q'ul itx'i'la'mil.

Vitxumun u Pablo tu Troas

12 Unchee' aatz oponin tu Troas ti' ipaxsal itziiul u b'a'nla chusb'al tetz u Cristo, tiira ye'xhkam ma'j majonin. B'a'n chit unk'ulaxe'. **13** Loq' k'uxh echi, ye't txuq'txun vaanima tan, ye'kich u hermano Tito tzi'. Echixe'at unkaasaka q'u niman tetz u Jesus utz, b'enin tu Macedoonia.

**U qelo'p tu q'u kam
tiq'aq'al u Cristo**

14 Utz ta'nchittiohx tu u Tiohx aas ni'xhqelo'p tu q'u kam taq'o tiq'aq'al u Cristo Jesus. Echa' u aa ch'a'o aas nitole' ti' q'ul ikoontra. Utz a' va'l ni'an itxumb'al sukuk'atza aas til chaj

^d **2.3** Kamal atil va't u u' itz'ib'a b'en u Pablo xe' q'u aa Corinto va'l ye'k cheel. Kamal xamtich itz'ib'a ti' u b'axa utz, ye'sajich itz'ib'at va'l Ka'b' U' Tu Corinto ib'ii niqal cheel.

ko'xh tx'anel nipaxku paal itziil viyolb'al. Echa' ipax paal tuulab' tx'umq'ixsab'al.^e **15** Tan aatz o', ech o' itx'umq'ixsab'al u Cristo vatz u Tiohx. Utz ech o' tx'umq'ixsab'al vatz q'u aanima majte, q'u'l chitpinaj tipaav. Utz k'uxh ye' chitpinaj tipaav. **16** Loq' yit' ech koj chit o' tuulab' tx'umq'ixsab'al vatz q'u aanima q'u'l tz'ejxinaj vatz Tiohx tu paav. Pek ech o' tuulab' kamchil siatz. Tan kamchil nich'ia vatz Tiohx. Pek aatz vatz q'u'l itz'pinaj vatz Tiohx, ech qatine' tx'umq'ixsab'al siatz. Tan tiichajil tu b'enq'ii b'ensaj va'l nikuch'ia. Utz tza'l iq'oli, ab'il ko'nkoxh tech ti'.

17 Tan aatz o', nojchit ta'xh niqal vinujul q'u kam ti' u Cristo. Ye'xhkam kusa' ti'. Vatz Tiohx niqale' utz, Tiohx chajonnaj qetz. Ye'xhkam nikub'ane' echa' unjolol q'u'l nich'exu u yolb'al Tiohx ti' q'u kam q'u'l isa'.

U tokeb'al u b'a'nla chusb'al

3 **1** Kamal netal cheel: —Xe'ti paj ti' toksal je' iq'ii.—

Kamal che'ex vi'. Ye'ka. Tan paat ye'xhkam nikusavsa ma'j u' aas: —B'a'n chitu'.— Chaj qe'l tuul sakuk'uch sete. Utz ye'xhkam nikujaj qu' sete majte aas:

—B'a'n chitu'.— Chajex qi', ech sak'ulaxo', echa' ni'an unjolol.

2 Tan ex vatzil qu'. Utz nikunach tu qaanima aas nojchit nek'uch vinujul. Tan kajay aanima ootzajin tetz aas nojchit ninujun u yolb'al Tiohx sek'atza. Echa' ma'j u' aas kajay aanima nisajin. **3** Ech ex a' ma'l u' aas u Cristo tz'ib'an. Utz o' ex aq'onka texo'l. Loq' yit' tu tinta koj tz'ib'amalka, pek titxumb'al viTioxhla Espiiritu u itz'lich Tiohx. Utz yit' vi' k'oxich sivan koj tz'ib'amalku je', pek tu taanima q'u aanima.^f

4 K'ujlel kuk'u'l ti' u Tiohx tiq'aq'al u Cristo aas nojchit echi va'l niqale' tza'. **5** Loq' yit' ti' koj aas tuch' kuyak'il nikub'an q'u kam niqale' tza'. Pek tilocht'o' u Tiohx k'uxh ech nikub'ane'.

6 Tan u Tiohx aq'on kutxumb'al ti' ichusax u ak' nuk'u'm va'l u Tioxhla Espiiritu niaq'on.^g A' koj

^e **2.14** Atil ma'l u kam nich'i'an q'u q'esal sol xo'l q'u aa Roma ko'xtene aas nichiq'aavu'l tu ch'a'o. Nich'i'an desfile tu u tenam. Nik'uch paal q'u aanima q'u'l itxaya utz, isub' tu q'ul ich'a'o. Antu nik'uch paal q'u'l samotxyatz'pi utz, tuch' q'u'l kuyaxya; ye'k sayatz'pi. Aatz vatz q'u aanima tzi', b'axal unjot aanima nimak'ka tx'umq'ixsab'al inciense. Ech aatz u tx'umq'ixsab'al tzi', techlal aas nib'an kanaal vatz iq'ii saj unjolol q'u aanima. Pek vatz unjolte, techlal kamchil tetz q'u'l sakami. A' va'l nik'am u Pablo ti' ib'antu ela u Cristo aas nitole' ti' ib'anax kanaal u paav. Kamal a' titz'a u Pablo tzi' aas taltu q'u yol tza'.

^f **3.3** Aatz u k'oxich sivan nital tza', aya' u o'tla mantaar. Choktaj u Eexodo 24.12; u Jeremias 31.33.

^g **3.6** Choktaj u Jeremias 31.31-34.

nikuchus u o'tla mantaar tz'ib'a-mal. Tan aatz u o'tla mantaar, ta'xh nik'uche' aas kamnajo' vatz u Tioxh. Pek aatz u Tioxhla Espiiritu tan, a' ni'itz'pixsano' vatz u Tioxh.

7 Tiira techal va'l uchi aas aq'ax u o'tla mantaar tu u Moisees va'l tz'ib'amich je' vatz k'oxich sivan. Aal ye' nichmotx-iq'i' ve't isajil ivatz u Moisees q'u Israeel. Tan va'llich irib'un ivatz taq'o. Loq' nichko'niya' vi-rib'une'. 8 Ech ¿a' chixh yit' maas techal u ak' nuk'u'm nenache' va'l ti' u Tioxhla Espiiritu? 9 Tan oj techal va'l b'anaxi aas alax u o'tla mantaar va'l nitz'ej yol ti' q'u aanima, ¿a' chixh yit' tiira techal siatz q'u chusb'al va'l niaq'on b'ens b'a'n q'u aanima vatz Tioxh? 10 Tan k'uxh techal chit va'l uchi tuul nichtalax u o'tla mantaar, ye'kan iyak'il siatz u ak' nuk'u'm cheel. 11 Ech ¿oj chixh yit' techal u ak' nuk'u'm va'l ech ko'xh ib'ena', ye'kan sapaali? Tan aal techal uchi aas alax u o'tla mantaar va'l paalyu ku'en.

12 Echixe'at tiira vatzsaj niqal u ak' nuk'u'm tan, nikunima aas sa'kojpaali. 13 Yit'e'ch koj ni-kub'ane' va'l nich'i'an u Moisees.

Tan nichikutx ivatz tu ma'l b'u'j vatz q'u Israeel. A' isa' ye'k sailax iya' irib'un vivatz.^h 14 Aatz q'u Israeel tan, paat ye't motx el itxumb'al tuul aas kam toke'. Utz anko'xh ye' nipaal itxumb'al tuul cheel. Aya'l kala anko'xh kutxel ivatz aas nisik'le u o'tla mantaar. Ye'xhkam nitel itxumb'al tuul. Pek oj sinima u Cristo, b'a'ntan satootzaji aas paalnaj tek u o'tla mantaar. 15 Anko'xh jupel q'ul itxumb'al cheel k'uxh nisik'le q'ul imantaar u Moisees. Echa' kutxel q'u taanima tu ma'l b'u'j. 16 Pek oj saok ti' inimal u kuB'aal, sapaal itxumb'al tuul aas paalnaj tek u o'tla mantaar. Echa' tel ma'l b'u'j kutxb'al ivatz aas nichimaj tootzajit u Tioxh. 17 Tan aatz u kuB'aal Jesuus, a' u Tioxhla Espiiritu. Utz atil chitpichil tu paav tu va'l til atilku u Tioxhla Espiiritu.

18 Ech aatz kajay o' k'atz u Jesuus, yit' kutxel koj kuvatz nikusaji vitechalil u kuB'aal. Pek nipaq'un sukuk'atza, echa' irib'un elu'l ma'j txijtxub'al tu espejo. Utz aatz viTioxhla Espiiritu u Tioxh, a' va'l nich'expixsano'. Ech b'iichaj nib'en u kutxumb'al echa' vitechalla txumb'al u kuB'aal.

^h 3.13 Aatz nik'am ti' u b'u'j u Pablo va'l i'anb'e u Moisees, kutxb'al ivatz ti' imajax ipaal virib'un vivatz. A' nitale' aas yit' mujel koj ivatz nital elu'l u b'a'nla chusb'al, pek vatzsaj nitale'.

Ech aatz tek tu q'u versiiculo 14-16, nipajik'am u Pablo ti' u b'u'j kutxb'al ivatz u Moisees. Loq' paarten paj u tokeb'al. A' tek nitale' aas u b'u'j nichimajon vitxumb'al q'u Israeel aas satootzaji viya' u o'tla mantaar. Choktaj u Eexodo 34.29-35.

4 1 Unchee' ech ye'xhkam ni-
kujochpe' utz, ye'xhkam ni-
kuya'sa aq'on ti'. Tan ib'a'nil u
Tiohx qi' aas toksa'o' tu u aq'on
ti'. **2** Xaansamal tek el qib' k'atz
q'u ch'ixveb'alla chaj kam, aya'
q'u paav q'u'l mujel ib'anaxe'.
Ech yit' sub'u'm koj kusa' aas ni-
kupaale'. Utz ye'xhkam ni-
kuch'exu u tokeb'al u yolb'al
Tiohx. Pek a' chit niqal vinujul
tu kajay aanima tan, vatz Tiohx
niyolonk'o'. Ech sinach je' q'u
aanima tu taanima inujul tzik ni-
kub'ane' oj yit' i'. **3** Utz vatz
ko'xh q'u aanima atzi' q'u'l yak
tu choob'al paav oj anko'xh yit'
vatzsaj u kub'a'nla chusb'al.
4 Aya' q'u'l ye' niniman u
Jesus. Sotzsamal ik'u'l tu u
tx'i'li'inaj, u q'lesalain tetz u vatz
amlika tx'ava' tza'. Echixe'at ye'
nitel itxumb'al tu u techalla
b'a'nla chusb'al tetz u Cristo. Ye'
nitootzaji aas u Tiohx ul ik'uch u
Jesus. **5** Tan a' koj niqal paal
kutziiul. Pek a' niqal paal itziiul
u Jesucristo. Tan ta'xh ma'l
B'aala tatine'. Utz aatz o', ech
ko'n o' etaq'onom tan, tiira
tz'ejel qaanima ti' u Jesus.
6 Tan anko'xh vettxijtxun tu
qaanima u Tiohx va'l cheesan u
q'ii saj tu u uken. Ech vet-
qootzaji vitechalil u Tiohx
tiq'aq'al u Cristo. Echa' atil txij-
txub'al tivatz u Jesucristo.

**Vik'uje' kuk'u'l ti' u Tiohx
b'enamen**

7 Utz aatz u txijtxub'al tzi'
aya' u tatin u Cristo tu qaanima.

Ech tatine' ikolax ma'l mam tx'ii-
b'al q'ii tu ma'l tz'aj. Utz aatz u
techalla yak'il atil sukuk'atza
taq'o ti' ib'anax q'u kam, yit'
qetz koj sukujunal, pek iyak'il u
Tiohx sukuk'atza. **8** Tan kaana
kupaal tu tza'l tu kajay q'u kam;
loq' yit' k'ayb'inaj koj kuk'u'l.
Niqela' qoke'; loq' ye'xhkam ni-
kujochpe'. **9** Niqojchale'; loq'
ye'xhkam nitelab'eka'o' u Tiohx.
Ni'xhib'anax qe; loq' ye'xhkam
nikusotzsale'. **10** Til chit ech
kub'ena' b'enamen ato'k'o' vatz
kamchil, echa' va'l paalku u
Jesus. Utz aatz u tiichajil atil
k'atza, nimna'l sukuk'atza
b'enamen majte. **11** K'uxh
b'enamen ato'k'o' vatz kamchil
ti' ipaxsal itziiul u Jesus, itz'l'el-
o' vatz Tiohx. Ech sailax vi-
tiichajil u Jesus b'enamen
sukuk'atza tu u kuchi'l va'l sa-
ko'nkami. **12** Ech atojno'k'o'
vatz u kamchil; ta'xhtzii sa'atin
etiichajil.

13 Tan k'ujlel kuk'u'l ti' u
Tiohx aas sikolo'. Ech ye'xhkam
nikuxo'va ipaxsal itziiul va'l
nikunima. Tan nikunima va'l
tz'ib'amalka ech tza': —K'ujlel
unk'u'l ti' u Tiohx echixe'at nun-
yolone'.— Chia. **14** Utz qootzajle
aas saq'aavtitz'pixsa'o' k'atz u
kuB'aal Jesus u Tiohx va'l q'aav
itz'pixsan u kuB'aal Jesus xo'l
q'u kamnaj. Ech ela so'opono'
siaz setuch' taq'o. **15** Seti' ko'n
nikub'anva, k'uxh nikupaal tu
q'u tza'l tzi'. Tan tiira tii'o' seti'.
A' kusa' aas so'opon vikuyb'al u
Tiohx xe' sib'al aanima. Ech

sib'al sak'amab'en, saoksan iq'ii u Tiohx.

16 Ech ye'xhkam nikujochpe', k'uxh nitexhipaal u kuchi'l tza'. A'tzii. Tan aal ak' nib'enk'o' jun q'ii tu u qatin vatz u Tiohx.

17 Tan aatz q'u talaj tza'l nipaalk'o', b'iil ko'xhtu' atzi'. B'iil ko'xh vatz u techalla b'a'nil sakuk'ul toj i'ane' va'l b'enq'ii b'ensaj. A' u kuq'aq'al. Tan tiira techal vatz q'u tza'l tzi'.

18 Ta'xhtzii oj yit' a' koj nib'enku kuk'u'l ti' q'u kam niqile'. Pek a' sab'enku kuk'u'l ti' q'u kam q'u'l aye'n xe' u Tiohx q'u'l ye' na'l. Tan aatz q'u kam tu Amlika xe' Tiohx q'u'l ye' na'l, ech ko'xh ib'ena'; ye'k iya'e'.

5 **1** Tan aatz u kuchi'l tza', ech ko'n a' ma'j atib'al sako'npaali; sako'nsotzi. Ech qootzajle aas sako'npaali tan, sakamo'. Pek atil ma'l qatib'al xe' u Tiohx tu Amlika ye'k sapaali. Pek ech texh ib'ena' tan, yit' b'ano'm koj aanima. **2** Ech-ixe'at a' tek kusa' cheel koj ok'o' tu u qatib'al va'l tu Amlika. Va'l tek qachvat atinchil tuul. **3** Tan aatz so'opono' tuul, b'a'n tek qatin siatz u Tiohx si'ane'. Echa' tok qoksa'm, yit' sa'kojt'u'e'o'.

4 Tan nitxumun qaanima atilo' tu u kuchi'l tza', va'l echa' atib'al niko'niyook'e'. Tan ye' kusa' u kamchil. Pek a' kusa' okchil tu u

qatib'al tu Amlika. Sach'expu u kuchi'l va'l niko'nikame' tza' utz, sakuk'ul va'te tetz tek b'enq'ii b'ensaj. **5** Utz u Tiohx vetb'anon quch ti' u kam tzi'. Tan vettaq' viTioxhla Espiiritu qe, techlal aas nojchit sitzojpi va'l alel qe taq'o'.

6 Ech tiira k'ujlel kuk'u'l ti' u Tiohx. K'uxh qootzajle aas tuul itz'lelo' tu kuchi'l tza', ye'saj qopon tzixe'. **7** Utz k'ujlel kuk'u'l ti', k'uxh ye'xhkam niqil iatz.

8 Pek loq' niqachva saelo' tu u kuchi'l tza' utz, ta'n se'natinojo' xe' u kuB'aal.ⁱ **9** Pek a'tzii. K'uxh ye'saj qopon tzixe' tan, kutxuq'-txunsataj. Utz k'uxh ma'koj-oponyo' tzixe' majte, ta'xhtzii kutxuq'txunsataj. **10** Tan kajay o' satx'olpu kunujul tu va'l niq'atvu tzii u Cristo. Ech junun aanima sik'ul ichoob'al ti' q'u kam i'ana aas atich tu vichi'l. A' se'enku u choob'al tetz ti' vib'anone', b'a'n tzik oj ye'xtxoj.

U toksat ib'a'n q'u aanima u Pablo tuch' u Tiohx

11 Ech k'uxh nikub'an ya'l tok tivi' q'u aanima aas sinima u Tiohx tan, a' nikuxo'va u Tiohx. Tan tootzajle u Tiohx ab'il o'. Utz a' kusa' setootzaji majte ab'il o'; tenachb'al saelka. **12** Loq' yit' kuq'ii koj niqoksa sevatz, pek a' kusa' ex chit sailon aas k'ujleb'al tzik k'u'l o'. Ech sekan itzaq'b'el

ⁱ **5.8** Aatz va'l nital u Pablo tza' aas yaktek'o' xe' u Tiohx ta'xh sakamo', anaxh nitalaxe'. Tan aatz vatz q'u Israeel, yak q'u kamnaj tu u "tatib'al kamnaj" oj "viq'esalail q'u kamnaj" chu te'le'. Choktaj u Job 7.7-10; u Salmos 6.5; u Eclesiastes 9.10.

q'u aanima q'u'l ta'xh tii nitil u ti'aj q'u aanima, pek ye'k itxa'k q'u b'a'n'il te q'u'l atil tu taanima. **13** Pek oj o' elnaj tu b'ey sevatz a'tzii ta'xhtzii ti' u aq'on ti' u Tiohx. Utz oj b'a'n o' netile', etetz u b'a'n'il majte.

14 Pek ti' u kutz'ejtu qaanima ti' u Jesucristo, k'uxh nikub'an q'u kam ti' u Tiohx tza'. Tan oj nikunima aas kamnaj qi', kunimataj majte aas ye'kan o' tu u paav. Echa' kamyelo' siatz.

15 Tan ti' kajay aanima kamku u Jesus. Ech aatz q'u'l itz'lel vatz u Tiohx cheel, yit' a' tere'n koj si'an je' vitxumb'al. Pek a' tek si'an vitxumb'al va'l kam ti' utz, q'aav itz'pu ti'.

16 Ech ye'xhkam niqitz'a ve'te' kam b'anel tu q'u aanima ti' u tatin tu u vatz tx'ava'. Tan aatz i'an ma'x tiempo, va'lenich u kutxumb'al ti' u Cristo. Pek jalpi tek u kutxumb'al ti' cheel.

17 Utz ab'il va'l vetinimal u Cristo, ch'expia. Jalpi tek vitxumb'al tu u Tiohx. Paalyuka q'u ye'xtxojla chaj kam. Tan a' tek nititz'a ib'anax q'u b'a'n'la chaj kam. **18** Utz u Tiohx vet-b'anon kajay q'u kam tza'.^j

Tiq'aq'al u Cristo k'uxh vet'ok kub'a'n tuch' u Tiohx. Utz a' qaq'on aq'el taq'o aas saqoksa ib'a'n q'u aanima tuch' majte.

19 Tan tiq'aq'al vikam u Cristo,

vet'ok ib'a'n u Tiohx tuch' q'u aanima. Ech ye't ok tu ach q'u'l ipaav q'u aanima. Utz taq'ka tu kuq'ab' aas o' sa'alon paal kani'ch tok ib'a'n q'u aanima tuch' u Tiohx. **20** Ech o' b'anol ivatzil u Cristo tu u vatz tx'ava' tza'. Echa' u Tiohx niq'ilanex aas niqoksa iyol sevatz. Utz niqal sete tib'ii u Cristo aas okoj eb'a'n tuch' u Tiohx.

21 Tan niko'xh ma'j paav i'an u Jesus. Pek qi' ku'en k'uxh b'ens aa paav vatz Tiohx. Tan a' isa' u Tiohx aas jikomla aanima se'enk'o' siatz.

6 **1** Ech aatz o', o' lochol k'atz u Tiohx utz, niqal sete aas ye' ko'xh etaq' elo'p vib'a'n'il u Tiohx echil tzi' va'l ael sete qaq'o. **2** Tan nital tu viYolb'al ech tza':

—Vab'i vaq'ilat asik'let'in aas nichapaal tu il tza'l.

Utz unloch'axh,

veesa'axh tu k'axk'o.— Chia.^k

Utz cheel u tiempo senima u Tiohx tan, cheel u tiempo tetz chitpichil tu paav.

3 Paat ye'k ma'j kam ye'xtxoj nikub'an vatz kajay aanima. Tan ye' kusa' se'el iq'ii u aq'on va'l nikub'ane'. **4** Pek vijikomal chit nikub'an vatz q'u aanima, techlal aas o' taq'onom u Tiohx.

^j **5.18-20** Aatzich vatz q'u griego, oj nib'ens ikontra Tiohx u aanima, q'u aanima q'u'l sichok tok ib'a'n tuch' u Tiohx. Pek aatz nital u Pablo tza' tzi' utz, u Tiohx va'l nichokon u tok ib'a'n tuch' q'u aanima ti' u Jesus.

^k **6.2** Choktaj u Isaias 49.8.

Ni'xhkutx'ak q'u tza'l nipaalk'o'. Nikutx'ake' k'uxh nikuya'ta qetz. Nikutx'ak q'u ilinchil. **5** Ni-kutx'ake' k'uxh nikutz'u'male', k'uxh nikuku' tu tze', k'uxh nich-eesal txab'kin qi', k'uxh niqok tu tza'lla aq'on, k'uxh nitel kuvata'm utz, k'uxh nikupaal tu va'y. **6** Paat nikumaj qib' ti' paav. Nikuk'uche' aas qootzajle vinujul. Nikutx'ak q'u kam nitul qi'. Jikom ni-kuk'uch u b'a'nil. Nikuk'uche' atil u Tioxhla Espiiritu sukuk'atza. Jik chit nikub'an tii'o' ti' q'u aanima; kanaal koj kusa' ti'. **7** Tinujul ni-yolonk'o'. Utz atil viyak'il u Tioxh sukuk'atza. B'enamen niqal vinujul; echa' b'amb'al kuch'a'o tatin tu kumax, tu kuseb'al ti' kajay q'u kam ye'xtxoj. **8** Niteesal kuq'ii utz, nitoksal kuq'ii ti' va'l nikub'ane'. B'enchimal b'a'n kuyolaxe' utz, b'enchimal ye'xtxoj. Niqaq'ax b'ens txub'a'-lom, k'uxh vinujul niqale'. **9** Ech kala ye' ootzajimalo' tilone', k'uxh tek' ootzajimalo'. Jank'at ko'xh ye' nikukame', loq' tiira itz'lelo'. Ni'xhkuk'axb'ixsale', loq' ye'xhkam nikukame'. **10** Atilo' tu txumu'm tilone', loq' aal b'enamen nikutxuq'txune'. O' me'b'a' tilone', pek kaana ib'a'nil Tioxh nikuchus tu q'u aanima. Echa' tx'iib'al q'ii niqaq' te. Ye'xhkam ko'xh qetz atile tilone', loq' qetz kajay q'u kam xe' u Tioxh q'u'l tiira ib'o'q'ol.

11 Ech tinujul chit ni-kuq'ila'ex, hermanos aa Corinto. Jik chit niqal sete kam nital u gaanima. **12** Tiira sib' chit nikub'an tii'o' seti'. Pek aal ex q'u'l nib'anon aas yit' tuch' koj etaanima tii'ex qi'. **13** Echixe'at nunjaj b'a'nil sete. Jik chit sael iatz eyolon qe, echa' nikub'an sete. Ech ijajlu sete nunb'ane', kam echa' ijajtu b'a'nil ma'l tata tik'aol.

U tatin u itz'lich Tioxh tu taanima q'u niman tetz u Jesusu

14 Ye' ko'xh eb'ana aas sek'ul etib' tuch' q'u'l ye' niniman u Tioxh. Tan nachtaj b'a'nil etile'. ¿Satz veeti si'an ma'l iatz u aanima va'l ni'an vi-jikomal tuch' u aanima va'l ye' ni'ane'? Utz ¿satz veeti si'an ma'l iatz u txijtxub'al tuch' u uken? **15** Tan echa' u Cristo, yit' b'a'n koj tuch' u tx'i'li'inaj.^l Utz echat ko'xh u niman tetz u Jesusu, yit' sa'koji'ane' si'an ma'l iatz tuch' va'l ye' niniman. **16** Utz ye'k si'ane' aas ma'l iatz u toztotz u Tioxh tuch' u toztotz q'u b'anich tioxh. Tan aatz ex, ex tatib'al u itz'lich Tioxh. Tan alel taq'o ech tza':

—Sa'atinin k'atza utz,
a' sapaalk'in tixo'l.
In iTioxh utz,
a' vuntenam.— Chia.^m

^l **6.15** Aatz u b'ii va'l “tx'i'li'inaj” chi'o' ti' tza' utz, “Belial” chu tu u yolb'al hebreo. Utz a' toke' “ye'k itxa'k” oj “tzu'kin”. Ech nichtalax ti' u tx'i'li'inaj.
^m **6.16** Choktaj u Leviitico 26.12; u Jeremias 32.38; u Ezequiel 37.27.

17 Echixe'at nital u kuB'aal ech tza' majte:

—Xaanojelex tixo'l.

Elojex.

Yekano'k q'u ye'xtxojla chaj kam tzi',
ech sunk'u'lex.

18 Ech nojchit in eTat si'ane' utz,
ex unk'aol unme'al si'ane'.—
Chu u kuB'aal u Mam
Tiohx.ⁿ

7 1 Utz mam kam va'l ael qe tu u Tiohx tzi' hermanos. Ech kuxaansataj el qib' k'atz kajay q'u paav q'u'l nitachva u kuchi'l utz, ti' q'u kam q'u'l niyansan u qaanxelal vatz Tiohx. Saxaane'lo' k'atz u paav tu vi-xo'vale'. Ech nojchit tz'ajelo' vatz u Tiohx si'ane'.

Vitxuq'txun u Pablo ti' u tok
q'u aa Corinto tu jik

2 K'ultajo' tuch' etaanima hermanos. Tan ye'xhab'il ma'j ex chi'onsamal koj etaanima qaq'o. Ye'xhab'il txub'a'limal qaq'o. Utz ye'xhab'il eesamal tu b'ey qaq'o.

3 Utz eq'ii koj niveesa tu va'l nivale' tza'. Tan ael sete vaq'o aas tiira chab'amal etatin tu qaanima tuul itz'lelo' utz, k'uxh sakamo' seti'.

4 Ni'xhtel iatz unyolon sete. Utz kaana unchi'b' setaq'o. K'uxh kaana unpaal tu tza'l, netaq' nimal unk'u'l aas nivitz'a'ex; nojchit ni'xhntxuq'txune'.

5 Tan ye'xh b'oj ila'm ni-kub'ane' jatva'x tiempo qul tu Macedoonia tza'. Kaana tza'l ni-paalk'o'. Kaana txab'kin qi'aj chaj. Va'l tilin qaanima. Utz nichkuxo've'. 6 Loq' taq' nimal kuk'u'l u Tiohx, u aq'ol nimal ik'u'l q'u aanima q'u'l nitaq' ku'tib' siatz. Itxuq'txunsa'o' aas opon u Tito. 7 Itxuq'txunsa'o' u topone'. Utz yit' ta'n ko'n koj, pek itxuq'txunsa'o' majte tan, tiira iq'omich nimal ik'u'l setaq'o. Utz tal qe aas netitz'a'o'. Ni'xhetachva setil kuvatz. Ni'xh-etoq' vatz Tiohx qi'. Utz nitela' tok etaanima vi' nitale'. Ech ti' aal chit itxuq'txunsa'in.

8 Pek setab'i tan, ye'xhkam nunk'axa, k'uxh itxumunsa'ex u u' va'l untz'ib'a opon tzexe'. Unk'axa chit b'iil aas xamtel tuul tan, vab'i aas itxumunsa'b'iilex.

9 Pek aatz cheel, kaana untxuq'txune'. Loq' yit' ti' koj aas untxumunsa'ex. Pek ti' tan, ixaansa'ok'ex k'atz u Tiohx u txumu'm va'l enacha. Ech titxum-b'al u Tiohx k'uxh txumunex, ech etitz'achi aas onkonil va'l vetun-b'an sete. 10 Tan aatz u txumu'm va'l titxumb'al u Tiohx, a' ni-tiq'ovb'eno' ti' ik'axal q'u kupaav utz, ti' kuchitpe'. Loq' ye' ko'xh txumuno' ti' aas vetqaq'luka q'u kupaav. Ech ye'k tz'ejo'm saku-b'ane'. B'a'n saelk'o'. Pek aatz u txumu'm tu u vatz amlika tx'ava' tza', va'l kam ko'xh ma'j ti', a' ni-tiq'onku b'en tu kamchil.

ⁿ 6.17-18 Choktaj u Isaias 52.11; u Samueel II 7.14; u Isaias 43.6.

11 Unchee' paalyu u txumu'm va'l ipaasavex u Tiohx. Utz jiltaj tek viq'aq'al etile! Tan a' vet-icheesa sek'atza ib'anax q'u kam jikom. Vet'ela'ok'ex ti' vetatin vatz Tiohx taq'o. Vetexo'va Tiohx taq'o. Ma'xh tek etoksa etib' qi' taq'o. Ma'xh ek'on etaanima ti' u Tiohx. Utz oora vetetoksa etib' tu jik. Ech nek'uche' niyolonka aas yit' antu koj ex ti' vipaav unjolol q'u aanima texo'l.

12 Ech k'uxh untz'ib'a b'en u u' tzexe', yit' a' koj unb'anvu ti' u aanima va'l kam ni'an texo'l. Niko'xh ti' q'u aanima q'u'l kam nib'anax te. Pek a' kusa' kuk'uchtu sete aas nojchit tiira nitela' tok qaanima seti' vatz Tiohx. **13** Ech ni'xhta'q' nimal kuk'u'l aas b'a'n ex qe.

Utz aal ni'xhkutxuq'txun ti' vitxuq'txun u Tito majte tan, etaq' nimal ik'u'l. **14** Utz alich nal tu u Tito vaq'o aas k'ujleb'al k'u'l ex. Val te aas techal ex. Anchitu'. Ye'n ech'ixvixsa'in; ye'n eteesa unq'ii. Tan tiira b'a'n etxumb'al veteb'ana. Ech nimna'l aas inujul va'l niqale'. **15** Utz tiira ni'xh-titz'a'ex u Tito tan, nitulsa sik'u'l aas b'a'n enimane'. Utz at chit tatin sevatz eb'ana aas opon tzexe'. **16** Ech tiira nuntxuq'txune' tan, k'ujleb'al k'u'l ex ti' ib'anax q'u kam jikom.

U taq'ax nimal ik'u'l q'u niman tetz u Jesusus ti' u kutxu nitaq'e'

8 1 Unchee' aatz cheel hermanos, saqal sete kam q'u b'a'n il i'an u Tiohx tu q'u

niman tetz u Jesusus tu Macedoonia. **2** Tan va'l ko'n motx itxuq'txun ti' taq'tu ikutxu, k'uxh tu mamaj tza'l nichpaalku ti' u Jesusus. K'uxh jolol tiira me'b'a', pek aya'l ik'u'l utz, aya'l kala jolol tx'iiol iq'ii tilon tu q'u taq'tu sib'al ikutxu. **3** Nunyolon ti' tan, ma'xh villu b'a'n il aas aya'l chit ik'u'l nitaq' q'ul ikutxu. Utz ta'n ko'nkoxh nitaq'e' q'u'l nichee tzixe', pek aal nitaq' tere'n ti'. **4** Utz motx chit ijaj b'a'n il qe aas satz veeti siloch b'en q'u niman tetz u Jesusus q'u'l niya'ta tetz. **5** Paalchu ko'xh q'u kam va'l nitaq' vi' va'l nichqitz'a. Loq' i'an ko'nkoxh ok, pek tan, axhib'i tiira oksamal tib' ti' ib'anax vitxumb'al u kuB'aal. Ech tek motx toksa tib' jaq' kumantaar majte. Utz ch'iam ko'xh tetz kam ti' salochonka.

6 Ech kujaj b'a'n il tu u Tito aas se'ntiq'o u kutxu va'l tzexe'. Utz jik sitzojpixsa u taq'on ti' u b'a'n il va'l xe'tixsamal taq'o. **7** Tan aatz ex, ch'iinajtek'ex ti' ib'anax b'a'n il chaj kam. Ch'iinajex ti' vik'uje' ek'u'l ti' u Tiohx. Ni'xhetx'ol ipaxsal itziil u b'a'n il chusb'al. Atil etxumb'al ti'. Vatz ek'u'l locho'm. Tii'ex ti' emol. Utz ti'ex, q'an-b'ojex vatz Tiohx ti' etaq'tu vekutxu. **8** Loq' yit' b'anel koj ya'lex nunb'ane' aas nival sete kam ni'an unjote. —Ta'xh seb'ane'.— Chikojin. Pek a' unsa' vilt enujul, nojchixh netale' aas nitel etaanima ti'

ilochax emol. Nojchixh tii'ex ti' emol, pek oj niko'xhetalok.

9 Tan etootzaj teku'en kam vib'a'nil u kuB'aal Jesucristo. Tan k'uxh mam tx'iiol iq'ii, taq' b'ens tib' me'b'a' ti' vib'antu tii qi'. Ib'ensa tib's me'b'a' ti' kub'ens tx'iiol iq'ii.

10 Echixe'at nival sete cheel aas tiira b'a'n oj setzompixsa va'l exe'tixsa ma'x ya'b'. Tan ex q'u'l b'axa etaq' ekutxu. Utz loq' ko'nkoxh etaq'a, pek aya'l chit ek'u'l etaq'a. **11** Tan va'l ichi'b' exe'te'. Utz echat seb'an ti' itzompixsal majte. Aya'l ek'u'l etachva ib'anaxe'. Utz b'antaj majte. A' li'ilon jank'al vantzi' sachee tzexe'. **12** Tan oj nojchit aya'l ek'u'l setaq'e', sik'ul u Tiohx jank'al vantzi' sachee tzexe'. Tan ye'xhkam nijaj u Tiohx va'l ye' sacheei. **13** A' kusa' tu va'l niqale' tza' aas lochob'eib' seb'ane'. Tan a' koj kusa' aas a' texh seb'an ya'l ib'anax b'a'n tu tatin unjote utz, aal sa'tekeya'ta etetz.

14 Tan aatz cheel, atil etetz. Utz saveeti seloch unjot niman tetz u Jesusus. Tan ex oj tek tunpate utz, siloch'ex majte. Lochob'eib' ko'n va'l seb'ane'. Ech elachajil etetz si'ane'.

15 Echa' va'l nital u yol tz'ib'a-malka tu u Yolb'al Tiohx ech tza': —Aatz va'l sib'al chit imola, ye'xhkam soovrein tetz. Utz ye'xhkam iya'ta tetz va'l b'iil ko'n imola.— Chia.^o

**U tel taanima u Tito
ti' q'u niman tetz u Jesusus**

16 Utz ta'ntioxh tu u Tiohx tan, toksa tu taanima u Tito u tela' tok seti' echa' nunb'ane'.

17 Tan k'uxh a' inima u chaj va'l val te aas se'en tzexe', tiira nojchit aya'l nal ik'u'l se'ntilex. Ninaltitz'a'ex.

18 Utz antu va't u niman tetz u Jesusus so'opon ti' u Tito. Aya' ma'l va'l tiira atil tatin vatz tere'n q'u niman tetz u Jesusus.

Tan nojchit aya'l ik'u'l ni-taq'onin ti' u b'a'nla chusb'al.

19 Utz yit' ta'n koj, pek a' va'l txaal tu q'u niman tetz u Jesusus majte aas saxamb'u vi' til sapaal-k'in ti' q'u kutxu q'u'l kukuenta tilaxe'. Ech a' unmol ti' en taq'axka tu Jerusaleen. Tan tokeb'al iq'ii u kuB'aals Amlika utz, a' nikuk'uche' aas nojchit netachva u locho'm. **20** Ech ela nikupaale' tan, ye' kusa' aas kam ko'xh yol sacheesal qi', ti' sib'al q'u kutxu kukuenta tilaxe'. **21** A' kusa' jikom chit iveet q'u kam sakub'an vatz u kuB'aal utz, vatz aanima majte.

22 Unchee' antu va't niman tetz u Jesusus nikuchaj b'en ti' majte. Tan ma'x qilla', jatpax ko'n ik'ucha aas jik itxumb'al. Nitela' tok ti' q'u kam echa' tzi'. Utz a' va'l ma't i'an cheel. Tan tiira k'ujlel ik'u'l ti' velochone'.

23 Aatz u Tito tan, lochol vetz. A' unmol nivopon texo'l. Pek ech

^o **8.15** Choktaj u Eexodo 16.18.

koj ka'va't q'u niman tetz u Jesus tan, a' vetchajon q'u niman tetz u Jesus. Utz jolol oksan iq'ii u Tiohx. **24** Unchee' k'uchtaj vatz q'u chaj tzi' aas nojchit tii'ex ti' q'u niman tetz u Jesus. Ech k'uchtaj siatz majte aas niko'nkoxhqalo'k techal ex.

U kutxu

9 **1** Unchee' yit' ministeer tere'n koj suntz'ib'a talax sete ti' u kutxu tetz q'u niman tetz u Jesus va'l selake'. **2** Tan vootzajle aas tiira aya'l ek'u'l netaq'e'. Utz nivoksa eq'ii ti' vatz q'u niman tetz u Jesus tu Macedoonia tza'. Alel te vaq'o aas ma'xchen ya'b' cheel etitz'ata', ex aa Acaya aas salochonex. Utz kaana tiq'ot nimal ik'u'l q'u aa Macedoonia ti' va'l netitz'a tzi'. **3** Echixe'at nunchaj opon q'u niman tetz u Jesus ti' et'oyaxe' tza'. Ech ye'k lab'ens txub'a'l u b'a'nla yol alel seti' vaq'o ti' u kutxu setaq'e'. Tan alel te vaq'o aas ch'iam texh neb'an ti' taq'axe'. Utz b'a'n oj nitekech'iansa. **4** Tan b'a'n si'ane' aas lo'opon unjoloj niman tetz u Jesus aa Macedoonia vi' utz, noj en ichab'a'ex aas ye'k kutxu nech'iansa. Ch'ixveb'al tek getz atzi' oj ye'xhkam. Utz ch'ixveb'al setetz majte. Tan nik'uje' kuk'u'l seti'. **5** Ech toke' b'a'n nunnache' aas vetun-b'axab'sa opon q'u niman tetz u

Jesuus tzexe' tzi'. Utz siloch'ex ti' ilakax u kutxu alel setaq'o oj ye'saj itz'aje'. Ch'iam texh si'ane'. Ech nimna'l aya'l ek'u'l netaq'e'. Yit' ya'lumalkojex ti'.

6 Ulsataj sek'u'l va'l nital u Yolb'al Tiohx ech tza':

—Ab'il va'l b'iil ko'n sataq'e',
b'iil ko'n sik'ule'.

Pek ab'il va'l sib'al sataq'e',
sib'al sik'ul majte.— Chia.^p

7 Ech a' setaq'e' jank'al va'l vet'ok tetaanima setaq'e' junun ex. Yit' tuch' koj txumu'm setaq'e'. Utz yit' ya'lumal koj ex nikub'ane'. Tan tii u Tiohx ti' q'u'l tuch' txuq'txunchil nitaq' ikutxu. **8** Satak'b'ixsa kajayil vi-b'a'nla sek'atza tan, Mam Tiohx u Tiohx. Ech ti' ib'anax q'u b'a'nla chaj kam tzi', tz'ajel iatz sachee tzexe', kam sesavsa b'enamen. **9** Tan nital u Yolb'al Tiohx ech tza':

—Aatz u jikomla aanima,
ni'xhichajpe'l tetz;
niloch q'u me'b'a'.

Utz b'enamen sailax vijikom-
il.— Chia.^q

10 Tan u Tiohx va'l niaq'on tia u chikol. Utz a' niaq'on techb'ub'al q'u'l nitechb'une'. Utz a' sa'aq'on kajay va'l nesavsa. A' va'l sa'ak'-b'ixsan ivatz q'ul echikob'e'm. Ech sa'xhetil iq'aq'al u jikomil

^p **9.6** Choktaj u Proveerbios 11.24-25.

^q **9.9** Choktaj u Salmos 112.9.

neb'ane' aas netaq' ekutxu.

11 Ech kaana etetz sa'atin ti' kajay kam. Utz kaana oya seb'ane'. Ech sa'xhk'amab'el u Tiohx ti' va'l neb'ane'. **12** Tan aatz u oya va'l saqiq'o b'en xe' q'u niman tetz u Jesus tzi', ta'n ko'nkoxh itxa'k aas siloch ti' q'ul ime'b'i'l. Pek a' itxa'k majte aas sik'ama Tiohx ti'. **13** Tan samotxtile' aas b'a'n ichajpe'l etetz. Nek'uche' aas nojchit nenima u b'a'nla chusb'al tetz u Cristo. Samotxtoksa iq'ii u Tiohx tan, neloche'. Utz neloch tere'n niman tetz u Jesus majte.

14 Utz aya'l chit ik'u'l samotx-iq'ila isik'le Tiohx seti'. Tan nojchit atil u mam techalla ib'a'nil u Tiohx sek'atza. **15** Utz jta'nchittiohx tu u Tiohx tan, vettaq' ma'l mam oya qe! jYe' nichee kuyol aas kan chaj ech ik'amab'el te sakub'ane'!

U tijle'm u Pablo aq'el tu u Jesus

10 1 Unchee' tiira nunjaj b'a'nil sete tu vi-maanhxoil u Cristo utz, tu vi-b'a'nil, aas setab'i va'l saval sete tza', in Pablo. Nitalax vi' aas in xo'vom nivopon texo'l. Pek ye' ko'xh qealeb'alín aas tzian atilk'in nitalche'. **2** B'antaj b'a'nil. B'a'n seb'ane', ech yit' ministeer koj savoksa vuntxumb'al texo'l so'oponin va'l ye' qealeb'alín. Aya' vuntxumb'al nital unjolol aas ta'xh nun-k'uche' aas tzian atilk'in. Pek atil toke' nunb'ane' tan, atil unjolol tzi' nital qi' aas

anko'xh ela kub'anon tuch' q'u aanima ye' tootzaj Tiohx. **3** Tan k'uxh o' chi'o, yit' a' koj ni-kutxakunsa u kuchi'l tu ch'a'o.

4 Tan aatz q'u b'amb'al kuch'a'o, yit'e'ch koj a' u b'amb'al ich'a'o q'u aanima. Pek aq'el ivi'. Tan Tiohx aq'onnaj tetz qe ti' isotzal q'u ye'xtxojla chaj kam k'uxh kam iyak'il. Echa' ib'ajax ku' ma'j mam tz'ach nikub'ane'. **5** Sakub'aje'l q'u txub'a'l utz, q'u t'e'sil q'u'l nimajon tok q'u aanima ti' inimal u Tiohx. Kajay q'u txumb'al saqiq'o opon vatz u Cristo. Ech sakaa jaq' vi-mantaar. **6** Utz k'ajel qib' aas sakutx'ol inujul kajay qelb'alil. Loq' analen aas tiira ma't eniman b'a'nil.

7 Tan aatz ex, ta'xh nib'enk'ex ti' q'u kam netile'. Pek ab'iste ex nojchit ex tetz u Cristo nenache', itz'ataj b'ioj. Tan o' tetz u Cristo majte. **8** Utz k'uxh savoksa b'oj unq'ii ti' u vijle'm aq'el tu u kuB'aals Amlika texo'l, a'tzii; sa-kojch'ixvin ti'. Tan ch'iisab' etetz k'atz u Tiohx k'uxh nunb'ane'. Yit' sotsab' koj etetz. **9** Utz yit' a' koj unsa' unxo'vixsat'ex tu u u' nuntz'ib'a opon tzexe' tza'. **10** K'uxh nojchit at nialon vi' aas: —Tiila chaj yol atil tu q'u tu' nitaq'u'l. Yaaom chit ni'an tuul. Pek aatz atil tu kuxo'l, ye'xhkam niyaane'. Maanhxotexh iyolone'. Ye'k texh itxa'k ab'il ok q'ul iyol.— Chia. **11** Ech ab'il va'l nialon u yol tzi', tiira tootzaji aas kam chit ech u

kuyolone' k'uxh tu u' ni-kutz'ib'av b'en, echat ko'xh u kutxumb'al k'uxh jik so'opono' majte.

12 Tan jatu koj sakub'an ela o' tuch' q'u'l niko'xhtoksaje' iq'ii. Txoxkinil nib'anon. Itxumb'al ye'xhkam aas techal ko'xh ninache'. Niko'xhtecha ok tib' k'atz imol sijunal. **13** Pek aatz o', ye'xhkam niqoksa kuq'ii ti' ma'j aq'on aas yit' qaq'onib'al koj. Tan u Tiohx alon aas til saya'k'o' ti' u qaq'on ti'. Utz a' aq'on tzii aas opono' tzexe' tu Corinto.

14 Ech ye'xhkam nipaalyaklojo' vatz va'l ael qe aas saya'k'o'. Tan o' q'u b'axa oponchil tzexe' ti' talax u b'a'nla chusb'al tetz u Cristo. Pek ye'n koj opono' tzexe', b'a'ntan nipaalyaklojo' atzi'. **15** Ech tok niqale' aas ye'xhkam niqoksa kuq'ii ti' ma'j aq'on aas yit' qaq'onib'al koj. Echixe'at ye'xhkam nikupaalb'en tunjot tenam. Pek ta'xh niqitz'a ich'ii vik'uje' ek'u'l ti' u Tiohx b'enamen. Ech sach'ii u qatin sevatz majte. Loq' ta'xh b'anel tikuenta va'l ya'najk'o'. **16** Ech xamtel saxaanb'eno' ti' ipaxsal itziiul u b'a'nla chusb'al sevatz b'en. Loq' ta'xh tu q'u tenam q'u'l ye'saj ipaxsal u b'a'nla chusb'al tuul. Ech ye'k saqoksa kuq'ii ti' u aq'on va'l b'anel teku'en. **17** Pek oj atil ma'j nitachva satoksa je' iq'ii, a' satoksav iq'ii ti' u kuB'aals Amlika. **18** Tan aatz u aanima va'l nojchit k'ujlel ik'u'l ti' Tiohx, yit' a' koj va'l anat ko'xh

nioksan je' iq'ii. Pek aya' va'l Tiohx nioksan iq'ii.

Q'u chulin ichaj Jesuus

11 **1** B'a'n a' etx'ak koj b'itoj vuntxumb'al va'l nivoksa seti' tza', k'uxh ninal-etx'ake'. Tan kamal in chit elnaj tu b'ey sevatz tu va'l nunb'ane'. **2** Loq' niko'nkoxhunb'ano'k va'l nunb'ane'. Pek a' ye' nunq'i'e' aas oj ab'il ko'xh saeesanex tu b'ey. Loq' u Tiohx nioksan sunk'atza aas ye' nunq'i' u ye'xtxoj nib'anax sete. Tan chuselex vaq'o aas ta'xh ma'l se'enk'ex ti' u Cristo. Ech aatz lo'opon u tiempo aas lavoksa'ex siatz, b'a'n ex. Ech ex a' ma'l ixviak aas ye' tootzaj vinaj, ye' niteesa tib' tu b'ey. **3** Loq' nunka'tziiune'. Tan b'a'n si'ane' aas setaq' etib' saeesalex tu b'ey. Sasotzsal ek'u'l ti' u Cristo, k'uxh jik chit venimata' senache'. Echa' va'l i'an u tx'i'la txokop aas isub' u Eva. **4** Tan vootzajle aas sek'ule' k'uxh paarten Jesuus sipaaxsa itziiul va'toj aanima so'opon texo'l. Utz senima atzi' k'uxh paarten chusb'alil saalax sete vatz va'l ael sete qaq'o. Utz sek'ule' k'uxh paarten aanxel satalo'k sete vatz u tetz u Tioxhla Espiiritu k'ulel setaq'o. **5** Pek saval sete etile'. Tan sa'koj unb'aj ko'p vib' vatz q'u'l "mamaj ichaj u Jesuus" che'ex ti'. **6** Tan oj b'itoj chit ye' nuntx'ol tel yol, vunyol ku'en atzi'. Pek ech koj b'a'ntan, sib'al kam vootzaj ti' u Tiohx utz,

k'uchel sete qaq'o. Ilel setaq'o tu vunb'anone'.

7 Utz ex ni'ilon oj ye'xtxoj va'l unb'ana nenache' aas oya ko'n ipaxsal itziil u b'a'nla chusb'al unb'an sete. K'uxh vaq' ku' vib' tan, a' unsa' sit'anb'a'ex u Tiohx.

8 Aal unjot niman tetz u Jesusu tu va't tenam unjitz'o'k ti' vetz. Taq' vetz kam nunsavsas tuul unpaxsa itziil u b'a'nla chusb'al texo'l. **9** Ye'xhab'il unjitz'o'k k'uxh kam unsavsas aas atich'in texo'l. Tan oj kam nichunya'ta, a' aq'on ve q'u niman tetz u Jesusu q'u'l ul tu Macedoonia. Unb'an kuenta aas ye'xhab'il unjitz'o'k texo'l utz, echat ko'xh sunb'an majte. **10** Tan vootzajle aas atil vinujul sunk'atza tu u Cristo tu va'l nivale' tza'. Ech ye'xhab'il ko'xh ma'j aa Acaya samajonin ti'. **11** K'uxh nival sete ech tzi' ti' koj aas yit' tii'in seti'. Tan Tiohx ootzajin tetz aas tii'in seti'.

12 Aatz va'l nunb'an cheel, echat ko'xh sunb'ane'. Tan sa'-kojvaq' tzii tu tzaj tzi' nichok txumb'al aas a' isa' ech tok iq'ii ti' va'l ni'ane', echa' tok kuq'ii nib'anaxe'. **13** Tan jolol chulin ichaj Jesusu; eesanal tu b'ey. Niko'xhmotxtaq' b'ens tib' ichaj Cristo utz, yit' a' koj. Echa' ik'oo nimotxtoksa. **14** Ech ye' ko'xh isotzsa ek'u'l. Tan anaxh koj nib'anax ech tzi'. Pek ech ni'an u tx'i'li'inaj majte. Nitaq' b'ens tib' echa' nojla aanjel va'l ipaq'un ti'aj. **15** Ech yit' sotzeb'al koj k'u'l oj ech ni'an q'u

taq'onom u tx'i'li'inaj untz'oj nitaq' b'ens tib' echa' taq'onom Tiohx ti' vijikomal tilone'. Loq' b'a'n koj saya'ka. Tan sichoo q'ul ib'anone'.

Q'u tza'l nipaalku u Pablo ti' u tijle'm

16 Unchee' nipajval sete aas ye' ko'xh etitz'a aas in elnaj tu b'ey. Loq' oj in elnaj tu b'ey netale', aq'taj tzii ve aas savoksa b'oj unq'ii. K'ultaj q'ul unyol k'uxh ech iyolon elnaj tu b'ey nunb'an sevatz. **17** Ech a'tzii. Oj tu b'ey ni'elk'in netile' aas nivoksa unq'ii, ex sa'alón. Aatz q'u yol nivale' tza' aas echa' nivoksa unq'ii tilone', yit' iyol koj u kuB'aal. **18** Aatz q'u aanima, nitoksa iq'ii ti' q'u kam ni'an tu u vatz amlika tx'ava' tza'. Ech ¿a' tzik in ye' savoksa b'oj unq'ii ti' va'l nunb'an ti' u Tiohx? **19** Utz untz'oj ex tzak'kin. Kantu' nib'en ek'u'l ti' q'u txoxkin q'u'l nisub'unex ti' toksal je' iq'ii. **20** Netx'ajmi netoksal ti' inimal u o'tla mantaar. Netx'ajmi eyuch'axe'. Netx'ajmi nimaal etetz. Netx'ajmi aas nitoksa iq'ii unjot aanima seti'. Utz aal sako'xh-etx'ajmi sapaq'ax ok evatz. **21** Ech b'a'n a' voksa koj unq'ii aas atich'in texo'l. Pek nunch'ix-va talax sete cheel aas ye'kich unxamlil ti' ib'anaxe'.

Pek oj ta'xh txumel tu unjot q'u'l nitoksa je' iq'ii seti', ech savoksa unq'ii majte, k'uxh elchil tu b'ey sunb'an sevatz.

22 Ech oj jolol hebreo aas nimotxtale'. Echat ko'xh in majte. Oj Israeel aas nimotxtale'; in majte. Oj jolol itu'xh ixalam Abrahaam aas nimotxtale'; in majte. 23 Oj jolol taq'onom u Cristo aas nimotxtale'. Echat ko'xh in majte. Aal paalch'in sii', k'uxh in elnaj tu b'ey netale'. Tan maas nivaq' yak'il tu aq'on ti' u Cristo siatz. Paalchu ko'xh kam nipaalk'in siatz. Tan jatpax ko'n tz'u'malin ti' u b'a'nla chusb'al. Jatpax ko'n ku'in tu tze' ti' u Tiohx. Utz jatpax ko'n unb'ana aas b'iit ko'xh ye' nunkame'. 24 O' pajul tz'u'malin tu q'u q'esal uq'ayb'al xo'l q'u Israeel aas 39 tz'u'm nunkuy taq'o chajpaj.' 25 Ox pax tz'u'malin tu xik'xab'. Unpax paq'ax sivan in. Ox pax kul b'enin ti' a' tu vaarko. Utz ma'l aq'b'al tuch' va't q'ii unb'an tu paxa'l vaarko vi' mar. 26 Ma'xh xaanyin ti' ipaxsal u b'a'nla chusb'al siatz. Utz kaana tza'l nipaalk'in tu b'ey. Xo'eb'al q'u nima', q'u elq'om. Nitojcha'in q'u vetz aa tenamil. Utz nitojcha'in q'u puera aanima. Kam ko'n tza'l nipaalk'in tulaj tenam, tulaj tz'inlich tzaji tx'ava', vi'aj

mar. Utz kam ko'n tza'l nipaalk'in tu q'u chulin niman tetz u Jesuus. 27 Paalnajin tu tza'lla chaj aq'on, tu koolichil. Jatpax ko'xh ye' nunvate'. Nunpaal tu va'y, tu tzaji' tzi'l. Nunkuy unva'y ti' iq'ilal isik'lel Tiohx. Tx'akel che'v vaq'o. Utz ya'tamal voksa'm. 28 A' q'u tza'l nipaalk'in tzi'. Utz atile'n ko'xh majte. Pek tiira a' vijatz jun q'ii nunnache' u vela' vok ti' kajay q'u niman tetz u Jesuus. 29 Tan nitekunya'vb'ix ti' majte, nunnache' ab'il a' niku' tu yaab'il. Utz ab'il nitaq'ax b'en tu paav, sib' chit ni'enku ve va'l nib'anax te.

30 Ech oj savoksa b'oj unq'ii, a' savoksav ti' q'u kam ye'k unyak'il ti' ib'anaxe'. 31 Pek ta'xh u Tiohx ootzajin tetz q'u kam tza' aas yit' txub'a'l koj nivale'. Aya' u Tiohx, viTat u kuB'aal Jesucristo va'l ni'xhik'u-lo'k ti' so'ok iq'ii b'enamen. 32 Tan aatz atich'in tu Damasco, si'chitxayin u governadoor, u lochol tetz u ijlenal Aretas. Tal untxaype'. Ixee'in sol tzi' u okeb'alop tu u tenam taq'o. 33 Pek loq' unkan elchil. Tan aq'axku'in tu ma'l u mam txakatx. Ech

^r 11.24 Aatz u tz'uma'm tu xik'xab' tza' utz, choob'al paav xo'l q'u aa Roma. Ech nichib'anax tu q'u aanima q'u'l nipaavin vatz u ijlenal. A' u tz'u'm nichib'anb'el ti' q'u aq'onom q'u'l niqelone' utz, nib'anb'el ti' teesal yol titzi' ma'j preexhu. Jatpajul ko'xh tz'u'm nichikuy u aa paav q'u'l yit' aa Roma koj. Pek atich ma'l mantaar tixo'l aas ta'xh ma'l 39 tz'u'm satija untz'oj aa Roma. Ech ilochax q'u aa Roma ni'an u ijlenal tu Roma. Ech ye'k maas nik'axb'ixsale'. Echtzixe't nital u Pablo tza' aas a' tija jank'al u tz'u'm nitaq'ax tzii ti' tu u q'atb'al tzii.

ch'unpilelu'lin ti' elu'l u mam tz'ach tetz u tenam. Tivintanail ma'l otzotz elku'lin. Ech ye't ku'in tiq'ab'.

Q'u kam ik'uch u Tiohx tu u Pablo tu visioon

12 1 Utz kam koj sunb'an kanaal aas sako'xhvoska unq'ii. Pek a' paj savale' kam q'u kam k'uchel ve tu visioon tu u kuB'aal. 2 Vootzajle ma'l u hermano niman tetz u Jesuus, aas elyu kaalavax ya'b' cheel iq'ol je' tu u tatib'al u Tiohx tu toxva' amlika.^s Loq' ye' vootzaj, matz tuch' ichi'l b'eni, oj taan-xelal ko'xhtu'; u Tiohx ko'xh ootzajin tetz. 3 Pek ta'xh vootzaj aas iq'ol b'en u vinaj tzi'. Matz tuch' ichi'l oj yit' a' koj, ye' vootzaj. Tiohx ootzajin tetz. 4 Iq'ol b'en tu ma'l u techalla atinb'al. Utz tab'i unjolol techalla chaj yol tzi', ab'il koj ma'j aanima satx'olon talaxe'. 5 Nivoksa iq'ii u vinaj tzi', loq' yit' sa'kojvoska unq'ii sunjunal. Ta'xh savoksa unq'ii ti' q'u kam ye'k unyak'il ti' ib'anaxe'. 6 Utz k'uxh savoksa unq'ii, yit' ti' koj aas in elnaj tu b'ey. Tan vinujul savale'. Loq' ye'k sunb'ane'. Tan aal b'a'n jik chit q'u aanima sael itxumb'al tuul ab'il in. A' se'enku ti' vunb'anone' utz, ti' vunyol-one'. 7 Ech majb'al voksat unq'ii ti' q'u kam ik'uch ve tzi', taq' tzii

u Tiohx oksal ma'l u chi'om sunk'atza aas tiira ye' nitela'. Echa' ikaa ma'j jutz'kin b'aj tunchi'l i'ana. Aya'l kala ma'l ichaj u tx'i'li'inaj nipa'q'on q'ab' unvatz. 8 Utz oxpax unyaj b'a'nil tu u kuB'aal aas sateesa u chi'om sunk'atza tzi'. 9 Pek tal ko'n ve ech tza': —K'uje'oj ak'u'l ti' vunb'a'nil sak'atza. Tan a' nitiq'ov tib' unk'uchtu vunyak'il k'atz q'u'l ye'k iyak'il.— Chia. Ech nuntxuq'txune' tan, a' savoksav unq'ii ti' u vatine' aas ye'k unyak'il. Ech sa'atin viyak'il u Cristo sunk'atza taq'o. 10 Ti' vuntz'ejtu vaanima ti' u Cristo, nuntxuq'txune' k'uxh ye'k unyak'il; k'uxh nunyoq'axe'; k'uxh nunya'ta vetz; k'uxh nivochale'; k'uxh niviline' utz; k'uxh tiira jochpinajin. Tan oj ye'k unyak'il, a' atil viyak'il u Cristo sunjk'atza.

U tela' tok taanima u Pablo ti' q'u niman tetz u Jesuus

11 Unchee' kamal in b'iil kalab' tzii tan, nivoksa unq'ii. Loq' ex at nib'anon. Tan aal ex va'l so'oksan unq'ii b'anel. Pek aal ye'k untxa'k sete. Loq' yit' ti' koj majte aas oj ye' netoksa unq'ii sa'texhumb'aj ko'p vib' vatz q'u'l “mamaj alol tetz u yolb'al Tiohx” che'ex ti'. K'uxh nojchit ye'xhkam ko'xh untxa'k sunjunal. **12** Loq' atil techlal u

^s **12.2-5** U Pablo at va'l nital je' tib' tza'. Pek yit' jik koj nital vatzsaj. Paarten aanimail va'l b'enje' tu amlika aas nitale'. Aatz u yol “toxva' amlika” chia, aya' u “tatib'al u Tiohx” siatz.

taq'on ma'l suula ichaj u Jesusus texo'l vaq'o, va'l tiq'o tib' tuch' paciencia. Aya' kajay q'u xheenyá, q'u txaichil, tuch' q'u kam q'u'l sotzeb'al k'u'l i'an u Tiohx texo'l. **13** Ech ta'xh jalb'al etib' tuch' tere'n q'u niman tetz u Jesusus aas ye'n unjaj vetz sete. Tan ma'kojunjaja, b'a'ntan atil vatin sevatz koj. Pek kuytajin oj ye'n unjaj vetz sete.

14 Aatz cheel, b'anel tek vuche' so'oponin tzexe' titoxpaj. Loq' jitz'elkojex ti' eme'b'i'l se'n-unb'ane'. Tan yit' a' koj nunchoke' kam atil tzexe'. Pek ex va'l nunchok'ex. Tan yit' q'u k'aol me'ala koj nimolon tx'iib'al q'ii tetz u tata. Pek u tata va'l nimolon tx'iib'al q'ii tetz q'u k'aola. **15** Ech aya'l unk'u'l sunsotzsa q'u vetz seti'. Ti' ko'n q'ul etaanxelal sunb'anva k'uxh sa'xhunyuch' vib' seti'. Tan tii'in seti'. A' li'ilon k'uxh ye' ko'xh tii'ex vi' tuul aal maas tii'in seti'.

16 Tan nojchit ye'xhkam nuntjitz'ex. K'uxh at unjolol nialon aas velab'al eyuch'le' nunb'an nitale'. **17** Tan ¿oj tzik sub'elex unb'ana aas vetunchaj opon q'u vinaj tzexe'? **18** K'uxh unchaj opon u Tito ti' en eq'ilale', tuch' va't niman tetz u Jesusus, eesamalkojex tu b'ey ex i'ane'. Tan aatz in tuch' u Tito, ma'l ko'n kutxumb'al, ma'l ko'n chusb'al nipaalk'o'.

19 Utz etitz'ach tek majte aas a' chit nivaq' b'en vib' b'a'n tu va'l nivale' tza'. Tan yit' a' koj. Nojchit vatz Tiohx niyolonk'o'.

Tan o' tetz u Cristo utz, a' kusa' sach'ii'ex tu u b'a'n'il k'atz Tiohx. **20** Tan nunka'tziiune'. B'a'n si'ane' aas yit'e'ch koj etatin k'atz u Tiohx kam va'l nivitz'a. Utz yit'e'ch koj untxumb'al a' va'l setitz'a. B'a'n si'ane' aas va'l oj yaaib' texo'l; va'l oj chi'nan-k'u'lil; va'l oj k'a'naib' setib'ilaj. B'a'n si'ane' ato'k exo'l setib'ilaj. Va'l oj etaltu tz'ejb'al yol setib'ilaj; va'l oj teesat tib' eq'ii; va'l oj ije' evatz setib'ilaj utz; va'l oj eb'antu txab'kin texo'l. **21** Utz b'a'n si'ane' aas la'xhitxumunsa'-in u Tiohx aas lo'oponin texo'l. Utz sa'xhoq'in siatz ti' q'u'l jatuten chaj xe't i'an paav utz, ye'saj ik'axata'. Ye'xhkam nik'axa q'u tzu'kin kam ni'ane', q'u teesat tib' tu b'ey tuch' aanima, tuch' q'u tacha'v q'ul ichi'l.

Vinachtu je' tib' junun aanima ti' u tatin vatz Tiohx

13 **1** Ech a' tek vitoxpaj so'oponin tzexe' tza'. Utz ka'va'l oxva'l texhtiigo so'ok ti' oj atil kam suntx'ol inujul texo'l. **2** Nipajval sete cheel kam va'l val sete sunpajxi aas oponin texo'l tika'paj. K'uxh tzian in, nuntz'ib'a talax cheel tu q'u'l veti'an paav aas sinima echa' nojchit atilin texo'l. Echat tere'n ex majte. Tan sako'nkoxhunsaji q'u'l kam paav ni'ane'. **3** Tan nimotxetitz'a aas sa'xhek'aab'a'in nojchixh niyolon u Cristo sunk'atza netale'. Utz aatz u Cristo, yit' sa'kojxo've'l seti' tan, atil

ixamlil. 4 Tan itz'lel cheel k'uxh itx'ajmi ko'xhtu' je' vatz kurus. Ye'xhkam b'oj k'ulelani. Utz atil viyak'il u Tiohx k'atza. Kamal ye'k kuyak'il o' sukujunal. Loq' nikuk'ul kuyak'il tan, itz'lelo' k'atz u Cristo tu viyak'il u Tiohx. Ech sakuloch'ex ti' q'u kam ti' u Tiohx.

5 Utz nachtaj b'a'n timer nojchixh jik nenima u b'a'n timer chusb'al va'l k'ulel setaq'o. Iltaj je' inujul etib' matz b'a'n q'u kam neb'ane'. Tan ye' koj etootzaj kam q'ul eb'a-none'. Utz ye' koj etootzaj aas atil u Jesucristo texo'l. Kamal ye'xhkam chitu', untz'oj yit' b'a'n koj etatin siatz. 6 Utz nivachva aas sa'xhetil kunujul. Ech setootzaji aas b'a'n qatin vatz u Tiohx. 7 Utz nikuq'ila sik'le Tiohx seti' aas ye'k seb'an q'u kam ye'xtxoj. Loq' yit' a' koj chit kusa' majte aas sakuk'uch vatz aanima aas b'a'n o'. Pek a' kusa' nojchit seb'an q'u kam b'a'n, k'uxh netale' aas ye'xtxoj qatin k'atz Tiohx. 8 Tan techkojo' ti' imajax vinujul. Pek ta'xh nikub'an vinujul. 9 Ech toke' nikutxuq'txune' k'uxh ye'k maas kuyak'il. Ta'xhtzii setiq'o

eyak'il. Utz sakuq'ila sik'le Tiohx seti', ech aal tere'n saq'anb'ex tu vetatin k'atz u Tiohx.

10 Vatzsaj nuntz'ib'a opon u u' tzexe' tza' ta'n tuul ye'saj vopon tzexe'. Ech aatz lo'oponin, yit' sa'kojvoksa kajay vunk'a'nal tetz u vijle'm va'l aq'el tu u kuB'aal. Tan aatz u vijle'm, ch'iisab' etetz tu vetatin k'atza, yit' xaansab' koj el etetz k'atza.

Vitzojpu u u' tza'

11 Aatz tiya'teb'al hermanos, nival sete aas chi'b'ojchit'ex. Ch'iisataj etib' k'atz Tiohx. Moxb'etaj etib'. B'antaj ma'l etxumb'al. Atoj paas texo'l tu vetatine'. Ech sa'atin u Tiohx texo'l va'l tii qi' utz, va'l niaq'on u paas tu qaanima.

12 Q'ilataj etib' sejununil. Etaq'taj tib' echajlichil tu ma'j tz'utz' txala etzi'. 13 Kajay q'u niman tetz u Jesusus latza' nitaq' opon echajlichil.

14 Utz atin koj vib'a'n timer u kuB'aal Jesucristo texo'l. Tii koj u Tiohx seti'. Utz ma'l koj evatz tu u Tiohxla Espiiritu kajay ex. A'i.